

Araştırma Makalesi/ Research Article

0-2 Yaş Bebeğe Sahip Babaların, Baba-Bebek Bağlanması ve İlişkili Faktörlerin İncelenmesi

Fathers of 0-2 Year Old Babies, Father-Infant Attachment and Related Analysis of Factors

Melike Pündük Yılmaz¹ Besey Ören² Pınar Kösegil³

¹ Düzce İl Sağlık Müdürlüğü, Düzce, TÜRKİYE

² Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul, TÜRKİYE

³ İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü, Ümraniye İlçe Sağlık Müdürlüğü, İstanbul, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 10/03/2021

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 09/08/2021

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, Published online: 26/12/2021

ÖZ

Amaç: 0-2 yaş bebeği olan ailelerde baba-bebek bağlanması ve bağlanmayı etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılan çalışma; Ocak ve Haziran 2018 tarihlerinde, İstanbul'daki bir Aile Sağlığı Merkezi'nde yürütüldü. Araştırma 0-2 yaşında bebeği olan 150 baba ile tamamlandı. Veriler; Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği ve Baba- Bebek Tanıtım Formu kullanılarak toplandı. Çalışma verileri, tanımlayıcı istatistiksel metodlar, bağımsız örneklem t testi, Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA), Tukey Testi ve Pearson Korelasyon Testi ile yapıldı. Anlamlılık ise $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Olguların yaşları 31.27 ± 4.25 , %55.3'ü üniversite/yükseköğretim mezunu, %41.3'ü işçi, %55.3'ü 1-5 yıl arası evliydi. Babaların %57.3'ünün ilk çocuğu olup, %43.3'ü Karadeniz bölgesindedir. Bebeklerin yaşlarının ortalaması 12.27 ± 11.54 aydır. Baba bebek bağlanmasında; babanın yaşı, evliliğin süresi, çocuk sayısı, eşi ile ilişkisinin durumu, ücretsiz izin kullanmak istemesi ve yaşadığı bölge etkili faktörler olarak bulunurken ($p < 0.05$); bebeğin yaşı ve cinsiyetinin etkili olmadığı bulundu ($p \geq 0.05$).

Sonuç: Ege ve İç Anadolu bölgesinden gelen, ileri yaşta baba olan, çocuk sayısı birin üstünde olan, evlilik ilişkisini orta olarak tanımlayan babaların baba-bebek bağlanması kötü etkilenirken, evliliğinin ilk yıllarında, çocuk sayısı az ve çocuğunun bakımı için ücretsiz izin almayı düşünen babaların baba-bebek bağlanması olumlu etkilenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, baba, bebek, bağlanma

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to determine father-infant attachment and the factors affecting attachment in families with 0-2 year-old babies.

Methods: A descriptive and cross-sectional study; It was conducted in a Family Health Center in Istanbul between January and June 2018. The research was completed with 150 fathers with a 0-2 year-old babies. Data's: It was collected using the Father-Infant Introduction Form and the Father-Infant Attachment Scale. Study data were performed using descriptive statistical methods, independent sample t test, one-way analysis of variance (ANOVA), Tukey Test and Pearson Correlation Test. Significance was accepted as $p < 0.05$.

Results: The ages of the cases were 31.27 ± 4.25 , 55.3% were university/college graduates, 41.3% were workers, 55.3% were married between 1-5 years. 57.3% of fathers were their first child, 43.3% were from the Black Sea region. The average age of the babies was 12.27 ± 11.54 months. In father-baby attachment; While the age of the father, the duration of the marriage, the number of children, the status of his relationship with his wife, his willingness to take unpaid leave and the region he lives in were found to be effective factors ($p < 0.05$); baby's age and gender were found to be ineffective ($p \geq 0.05$).

Conclusion: Father-infant bonding of fathers from the Aegean and Central Anatolia regions, who are older fathers, whose number of children are above one, and who define the marriage relationship as medium is affected worse, while fathers who are considering taking unpaid leave to care for their children are less affected in the first years of their marriage, baby attachment is affected more positively.

Keywords: Parent, father, baby, attachment

ORCID IDs of the authors: MPY: 0000-0001-5942-8026; BÖ: 0000-0003-4182-7226; PK: 0000-0001-7348-856X

Sorumlu yazar/Corresponding author: Uzman Ebe Melike Pündük Yılmaz

Düzce Halk Sağlığı Başkanlığı, Düzce, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: melikepunduk@gmail.com

Atf/Citation: Yılmaz PM, Ören B, Kösegil P. (2021). 0-2 yaş bebeğe sahip babaların, baba-bebek bağlanması ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 4(3), 306-315. DOI: 10.38108/ouhcd.894434

Giriş

Geleneksel Türk toplumundaki aile yapısında, bebek ile ilgilenmek, bebeği yetiştirmek annelerin görevi olarak algılanmaktadır. Fakat son zamanlarda hızla gelişen bilim ve teknoloji insan ilişkilerindeki değişim, aile içi dinamikleri de etkilemiştir (Çakır, 2008). Kadınların iş hayatına daha çok katılması ile aile içindeki roller değişmiş, çocuk yetiştirme etkinliklerine ve bebek bakımına babalarda eşlik etmeye başlamıştır (Vallin ve ark., 2019).

Bağlanma, kişilerin güven ve ait olma ihtiyacı sebebiyle yakın ilişki de oldukları kişilerle kurdukları derin duygusal bağ olarak tanımlanmıştır (Bowlby, 1982). Yeni doğanın ilk yıllarında bakım veren ilgilenen kişi ile arasında bağ kurulur. Bu bağ yaşam boyunca devam eder. Yapılan bazı çalışmalarda da belirtildiği gibi, ilk kurulan bağlanmanın kalitesi, yaşam boyunca devam eden dönemlerde çocuğun duygusal gelişimini etkilemekte ve ilişki geliştirmesini belirlemektedir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Anne- bebek arası bağ ilk andan itibaren başlarken, baba- bebek bağlanması zamanla gelişmektedir. Bu bağ baba ile bebek paylaşımından etkilenmektedir, baba ve bebek ne kadar çok birlikte olup, paylaşımları ne kadar artarsa aralarındaki bağ da o kadar güçlü olacaktır (Lowdermik ve Perry, 2004).

Bebek-ebeveyn arasındaki bağlılık bebeğin doğum öncesi ve doğum sonrası yaşamını fiziksel, duygusal ve ruhsal yönden etkilemekte birlikte, dış dünya ile iletişiminin gelişmesinde de önemli bir faktördür (Akarsu ve ark., 2017; Cabrera ve ark., 2008). Bağlanmayı etkileyen veya kolaylaştıran bazı davranışlar tanımlanmıştır. Bu davranışlar; kişinin kendisini fiziksel ve psikolojik olarak yeterli hissetmesi, bebeği kabul etmesi, bağlanma bilgisinin oluşması ve güvenli çevre oluşturması şeklinde sıralanabilir (Kavlak ve Şirin, 2007). Babanın bebeği ile birlikte vakit geçirmesi, bebeğine dokunması, onunla konuşması, oynaması, bebeği ile ilgili kararlara aktif olarak katılması baba-bebek arasındaki bağlılığı artırır ve daha sonraki baba-çocuk ilişkisini daha kuvvetli hale getirip devamlılığını sağlar (Semerci, 2009). Bazı çalışmalarda, baba-bebek bağlanmasının güçlü olması, olumlu evlilik ilişkisi ile ilişkilendirilmiştir. (Üstünöz ve ark., 2010). Babanın eşinden daha fazla ilgi ve destek görmesi, prenatal bağlanmasının yüksek olmasına, babanın anne karnını okşayarak fiziksel temasa geçmek ve bebekle konuşmak gibi davranışlarının ebeveyn bağlılığını arttırdığına işaret edilmiştir (Üstünöz ve ark., 2010; Yu ve ark., 2012). Aynı zamanda, babanın anneye destek

olması, anne-bebek ilişkisinin kalitesini yükselttiği gibi, babanın ev işlerine yardım etmesi ve bebeğin bakımına katılması baba-bebek ilişkisi üzerinde olumlu etkiye sahiptir (Draper, 2007; Kara ve Çetinkaya, 2019; Maighan, 2006).

Annelerin annelik algıları ve ebeveynliğe geçiş ile ilgili yeterli sayıda çalışmış olmakla birlikte baba-bebek bağlanması ile ilgili araştırmalar sınırlıdır (Kuruçırak, 2010). Bu durumun en büyük sebebi Türk toplumunun ataerkil bir yapıya sahip olmasıdır. Bebeğin büyümesi ve topluma yönelik yetiştirilmesi anne görevi olarak bilinirken, toplumda çalışıp, para kazanması baba görevi olarak bilinmektedir (Gönüllü ve İçli, 2001; Premberg ve ark., 2008). Söz konusu bebek olunca, bebeğe en iyi bakacak kişinin anne olduğu görüşü yaygındır (Özçatal, 2011). Psiko-sosyal kurama göre anne ile bebek arasındaki bağ, bebeğin zamanla sosyal ilişkilerini ve şahsiyetine yön vermektedir. 0-2 yaş döneminde bebeğin bağ kurabileceği ilk objesi annedir, baba ise, 0-2 yaş sonrası dönemde, bebeğin yaşamında daha etkin görülmektedir (Rutter ve Eric, 2002).

Günümüz koşullarında anne ve babaların bebek bakımı ile ilgili sorumlulukları özellikle çalışan anneler söz konusu olunca eşit olmak durumundadır. Anne kadar, bebeğe bakan babanın da bebek ile olan ilişkisi bebeğin ilerde yaşayacağı hayatı etkilemektedir. Bu nedenle babaların bu sorumluluklarını yerine getirirken bebekle olan ilişkisi önem taşır. Ülkemizde baba bebek bağlanmasına yönelik çalışmalar annelerin bağlanmalarına yönelik çalışmalara oranla daha azdır. Bu varsayımdan yola çıkılarak, bu çalışma 0-2 yaşında bebeği olan babaların baba-bebek bağlanmasını değerlendirmek ve etkili faktörleri incelemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Çalışma, 0-2 yaş grubunda olan bebeği olan ailelerde baba-bebek bağlanmasını değerlendirmek ve etkili faktörleri incelemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapıldı.

Araştırmanın Yeri

Araştırma Ocak- Haziran 2018 tarihleri arasında, İstanbul İl'inin bir ilçesindeki Aile Sağlığı Merkezi (ASM)'inde yürütüldü.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, ASM'de herhangi bir Aile Hekimine kayıtlı olup, 0-2 yaş grubu olan bebeklerin babaları oluşturdu. Örneklem seçimine gidilmedi. Belirtilen tarihlerde bebekleri ile birlikte

merkeze başvuran, çalışma kriterlerine uyan ve çalışmaya katılmayı kabul eden tüm babalar çalışmaya dahil edildi. Araştırmaya alınma kriterleri dahilinde; çalışmaya katılmaya gönüllü olup, 0-2 yaş bebeği olan, en az 18 yaşında, okuma yazması olan, herhangi bir psikiyatrik bozukluğu olmayan babalar alındı. On baba araştırmaya katılmayı reddetti, 12 baba ise eksik form doldurmaları nedeniyle çalışma dışı bırakıldı. Çalışma, formları eksiksiz dolduran 150 baba ile tamamlandı.

Veri Toplama Form ve Araçları

Veri toplama aracı olarak iki form kullanıldı. Baba-Bebek Tanıtım Formu (sosyo-demografik ve diğer özellikler) ve Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği kullanılarak yüz yüze görüşme tekniği ile veriler toplandı.

Baba Bebek Tanıtım Formu

Form araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olup, babaların eğitim durumu, aylık geliri, mesleği, yaşı, eşinin yaşı, eşinin eğitim durumu, eşinin mesleği, babanın ve eşinin nereli olduğu, kaç yıllık evli olduğu, kaçınıcı çocuğu olduğu, babanın bebek sahibi olmaya hazır olması, bebeğinin kaç aylık olduğu, bebeğin cinsiyeti, anne ve baba arasındaki ilişkinin durumu, babanın 0-2 yaş ücretsiz izin kullanma isteği ve bebeğimize annesinin bakmadığı durumlarda kimin bakmasını istersiniz gibi sorulardan oluşmaktadır.

Baba Bebek Bağlanma Ölçeği

Baba Bebek Bağlanma Ölçeği (BBBÖ), Condon ve ark. (2008) doğum sonrası baba-bebek bağlanmasını değerlendirmek amacıyla geliştirmiş, Güleç (2010) tarafından Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapılan üç alt boyut ve 19 maddeden oluşan bir ölçektir. 19 maddeden oluşan ölçeğin; 1, 2, 6, 11, 13, 17 ve 18. maddeler 'sabır ve hoşgörü', 4, 5, 8, 9, 10, 12, 15, 19. maddeler 'etkileşimde zevk' ve 3, 7, 14. maddeler 'sevgi ve gurur' boyutunu oluşturmaktadırlar. Ölçeğin değerlendirmesinde toplam puan üzerinden hesaplama yapılmaktadır. BBBÖ'den alınan yüksek puan baba-bebek bağlanmanın yüksek olduğunu düşük puan ise baba bebek bağlanmasının düşük olduğunu göstermektedir. Güvenirlik için Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı 0.52-0.80 arasında değişmektedir. Orijinal ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.81, Türkçe versiyonunun Cronbach

Alpha katsayısı 0.76 olup, çalışmamızda Cronbach Alpha katsayısı 0.78 bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Toplanan veriler değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) sürüm 25.0 (IBM Corp., Armonk, NY, USA) programı kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (ortalama, standart sapma, ortanca, sayı, yüzde vb.) kullanıldı. İkili grup karşılaştırmalarında; Bağımsız Örneklem t Testi kullanılırken, ikiden fazla gruplar arasındaki farkın anlamlılığına Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA) ile bakıldı. Farkın anlamlı olduğu gruplarda çoklu karşılaştırmalar, varyansların homojen olduğunu kabul eden Tukey Testi ile yapıldı. İki değişken arasındaki ilişki düzeyine Pearson Korelasyon Testi ile bakıldı. Sonuçlar; %95 güven aralığında anlamlılık ise $p < 0,05$ olarak değerlendirildi.

Bulgular

Çalışmaya katılan babaların yaş ortalaması 31.27 ± 4.25 yaş idi, %55.3' ü üniversite/yüksek okul mezunu, %41.3' ü işçi, %55.3' ü 1-5 yıl arası evli ve evlilik süresi ortalamasının ise 6.19 ± 4.18 sene olduğu belirlenmiştir. Babaların %57.3'ünün ilk çocuğu olup, %43.3'ü Karadeniz bölgesinde doğmuştur. Çalışmaya katılan babaların bebeklerinin ay ortalaması 12.27 ± 11.54 ay idi, %51.3'ünün cinsiyeti kız olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Araştırmaya katılan babaların %88.7'si genel olarak eşi ile ilişkisini iyi olarak değerlendirmiş olup, %48.7'si bebeğin bakımını kendi istekleri ile yaptıklarını belirtmişlerdir (Tablo 1).

Baba Bebek Bağlanma Ölçeği, "sabır ve hoşgörü" alt ölçeği puan ortalaması 34.35 ± 4.15 , "etkileşimde zevk" alt ölçeği puan ortalaması 26.10 ± 4.58 , "sevgi ve gurur" alt ölçeği 13.57 ± 1.67 ve BBBÖ toplam puan ortalaması 74.02 ± 8.61 olduğu mevcut verilerden saptanırken; ölçeğin Cronbach Alfa (α) katsayısı incelendiğinde ölçek güvenilirlik düzeyinin (Cronbach Alfa katsayısı 0.78) kabul edilebilir (0.7- 0.8) düzeyde olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 1. Babaların tanımlayıcı özelliklerine göre dağılımları (n=150)

Özellikler	Kategori	n	%
Babannın Yaşı	23- 27	9	6.0
	28- 32	50	33.3
	33- 37	62	41.4
	>38	29	19.3
Babannın Eğitimi	İlkokul	20	13.3
	Ortaokul	9	6.0
	Lise ve dengi okul	38	25.4
	Üniversite/ yüksekokul	83	55.3
Babannın Mesleği	Memur	48	32.0
	İşçi	62	41.3
	Serbest meslek	31	20.7
	Diğer	9	6.0
Aile Geliri	1000- 1499 TL	3	2.0
	1500- 1999 TL	8	5.3
	2000- 2499 TL	23	15.4
	2500 TL daha üstü	116	77.3
Babannın Doğduğu Bölge	Marmara Bölgesi	22	14.7
	Ege Bölgesi	17	11.3
	İç Anadolu Bölgesi	22	14.7
	Karadeniz Bölgesi	65	43.3
	Güney Doğu Anadolu Bölgesi	5	3.3
	Doğu Anadolu Bölgesi Akdeniz Bölgesi	11	7.3
Evlilik Süresi (yıl)	1-5	83	55.3
	6-10	41	27.3
	>11	26	17.3
Çocuk Sayısı	1.Çocuk	86	57.3
	2.Çocuk	46	30.7
	3.Ve 4. Çocuk	18	12.0
Annenin Yaşı	18- 22	4	2.7
	23- 27	21	14.0
	28- 32	65	43.3
	33- 37	51	34.0
	>38	9	6.0
Annenin Eğitimi	İlkokul	19	12.6
	Ortaokul	13	8.7
	Lise ve dengi okul	40	26.7
	Üniversite/ yüksekokul	78	52.0
Annenin Çalışma Durumu	Ev hanımı	75	50.0
	Çalışan	75	50.0
Annenin Doğduğu Bölge	Marmara Bölgesi	18	12.0
	Ege Bölgesi	26	17.3
	İç Anadolu Bölgesi	21	14.0
	Karadeniz Bölgesi	59	39.3
	Doğu Anadolu Bölgesi Akdeniz Bölgesi	17	11.3
Bebeğin Yaşı (ay)	1-6	69	46.0
	7-12	31	20.7
	>13	50	33.3
Bebeğin Cinsiyeti	Kız	77	51.3
	Erkek	73	48.7
Genel olarak eş ile olan ilişki düzeyi	İyi	133	88.7
	Orta	17	11.3
	Kötü	0	0.0

Tablo 1. (devam) Babaların tanımlayıcı özelliklerine göre dağılımları (n=150)

Özellikler	Kategori	n	%
Babaların eşlerine destek olma durumları	Babalığa hazır değilim; bu yüzden bebekle ilgilenme konusunda eşime destek olamıyorum.	3	2.0
	Babalığa hazır değilim ama bebeğin bakımını yapmaya çalışarak eşime destek oluyorum.	6	4.0
	Bebeğimin bakımını isteyerek yapıyorum ve eşime bu konuda destek oluyorum.	73	48.7
0-2 Yaş döneminde bebek için ücretsiz izin kullanma isteği	Babalığa her zaman hazırım, ama işlerim nedeniyle eşime çok fazla yardımcı olamıyorum.	68	45.3
	Evet	73	48.7
Bebeğe bakacak kişi tercihi	Hayır	77	51.3
	Bebeğin anneannesi	47	31.3
Bebeğin bakacak kişi tercihi	Bebeğin babaannesi	74	49.3
	Bebeğin teyzesi	4	2.7
	Bebeğin halası	12	8.0
	Diğer	13	8.7

Çalışmaya katılan 38 yaş üstü babaların 'sevgi ve gurur' alt ölçeği puan ortalamasının, 23- 27 yaş grubu üstü babalara göre daha düşük olduğu; Ege ve İç Anadolu bölgelerinde doğan babaların 'etkileşimde zevk' alt ölçeği puan ortalamasının diğer bölgelere oranla daha düşük olduğu; evlilik süresi 1-5 yıl arası olan babaların 'etkileşimde zevk', 'sevgi ve gurur' alt ölçekleri puan ortalamalarının ve BBBÖ'den aldıkları toplam puan ortalamalarının 11 yıl ve üzeri süre evli olan babalara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

İlk çocuğu olan babaların 'etkileşimde zevk ve sevgi' alt ölçekleri puan ortalaması, 2., 3. ve 4. çocuğu olan babalara oranla daha yüksek iken 'sevgi ve gurur' ile BBBÖ'den aldıkları toplam puan ortalamalarının 3. ve 4. çocuğu olan babalara oranla daha yüksek olduğu saptandı (Tablo 3).

Eşi ile ilişkisini iyi olarak tanımlanan babaların 'sevgi ve gurur' alt ölçeği puan ortalaması, eşi ile ilişkisini orta düzey olarak tanımlayan babaların aldıkları puan ortalamalarından daha yüksek bulundu (Tablo 3).

Tablo 2. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (BBBÖ) ortalama ve ortanca puan dağılımı

BBBÖ	Ort.	Ss	Ortanca (Aralık)
Sabır ve Hoşgörü	34.35	4.15	34.6 (22.2-40)
Etkileşimde Zevk	26.10	4.58	26.9 (13-35)
Sevgi ve Gurur	13.57	1.67	14.0 (9.3-15)
BBBÖ Toplam	74.02	8.61	75.1 (49.8-90)
<i>Cronbach's Alpha(α)</i>	<i>0.786</i>		

0-2 Yaş döneminde bebeği için ücretsiz izin kullanma isteği olan babaların “etkileşimde zevk” alt ölçeği puan ortalamalarının, ücretsiz izin kullanma isteği olmayan babaların aldıkları puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptandı (p=0.045). (Tablo 3).

Tablo 3. Babaların tanımlayıcı özelliklerine göre BBBÖ puan ortalamaları

Özellikler	BBBÖ Alt Ölçekleri			
	Sabır ve Hoşgörü Ort±Ss	Etkileşimde Zevk Ort±Ss	Sevgi ve Gurur Ort±Ss	BBBÖ Toplam Ort±Ss
Babanın Yaşı				
23-27 ^a	36.31±3.24	29.02±4.68	14.73±0.80	80.07±6.57
28-32 ^b	34.34±4.24	27.40±4.40	13.91±1.37	75.66±8.47
33- 37 ^c	33.73±4.14	24.77±4.39	13.34±1.77	71.84±8.45
≥38 ^d	35.07±4.15	25.82±4.48	13.11±1.89	74.00±8.59
<i>Anlamlılık</i>	F=1.440 p=0.233	F=4.645 p=0.004* <i>Fark:c<b,a</i>	F=3.451 p=0.018* <i>Fark:d<a</i>	F=3.592 p=0.015* <i>Fark:c<a</i>
Babanın Eğitim				
İlkokul	35.75±3.51	26.43±3.85	13.51±1.65	75.69±7.05
Ortaokul	36.33±3.66	25.52±6.49	14.67±0.71	76.52±10.12
Lise ve dengi okul	33.80±4.58	25.60±4.94	13.18±1.74	72.58±9.65
Üniversite/yüksekokul	34.05±4.07	26.32±4.40	13.64±1.68	74.01±8.29
<i>Anlamlılık</i>	F=1.845 p=0.142	F=0.290 p=0.832	F=2.081 p=0.105	F=0.854 p=0.466
Babanın Mesleği				
Memur	33.96±4.26	25.61±4.24	13.44±1.62	73.01±8.12
İşçi	34.45±4.49	27.06±4.75	13.75±1.69	75.26±9.16
Serbest meslek	34.38±3.66	24.79±4.98	13.30±1.59	72.47±8.90
Diğer	35.62±2.82	26.69±2.20	13.92±2.14	76.23±4.73
<i>Anlamlılık</i>	F=0.429 p=0.733	F=2.028 p=0.113	F=0.726 p=0.538	F=1.183 p=0.318
Aile Geliri				
1000- 1499 TL	36.50±3.55	26.97±2.22	13.43±2.71	76.90±5.09
1500- 1999 TL	36.90±3.46	28.75±4.19	14.29±1.08	79.94±5.43
2000- 2499 TL	33.58±4.75	25.36±3.75	13.21±1.93	72.15±8.83
2500 TL daha üstü	34.27±4.05	26.05±4.77	13.59±1.63	73.91±8.69
<i>Anlamlılık</i>	F=1.570 p=0.199	F=1.135 p=0.337	F=0.852 p=0.467	F=1.767 p=0.156
Babanın Doğduğu Bölge				
Marmara Bölgesi	33.62±4.92	26.48±5.07	13.18±2.13	73.29±10.45
Ege Bölgesi	34.55±3.78	24.26±4.32	12.99±1.79	71.81±8.10
İç Anadolu Bölgesi	34.27±4.12	24.42±5.40	13.82±1.37	72.52±9.56
Karadeniz Bölgesi	34.54±3.91	26.14±4.03	13.67±1.62	74.35±7.74
Güney Doğu Anadolu Böl	34.84±3.13	29.06±3.50	13.18±2.38	77.08±8.34
Doğu Anadolu Bölgesi	34.95±4.11	27.88±4.91	14.38±0.99	77.21±7.86
Akdeniz Bölgesi	33.41±6.14	29.04±3.42	13.48±1.22	75.93±10.08
<i>Anlamlılık</i>	F=0.252 p=0.958	F=2.252 p=0.042*	F=1.144 p=0.340	F=0.756 p=0.605

Tablo 3. (devam) Babaların tanımlayıcı özelliklerine göre BBBÖ puan ortalamaları

Özellikler	BBBÖ Alt Ölçekleri			BBBÖ Toplam
	Sabır ve Hoşgörü	Etkileşimde Zevk	Sevgi ve Gurur	
Evlilik süresi (yıl)				
1-5 ^a	35.03±4.14	27.30±4.29	13.82±1.53	76.15±8.53
6-10 ^b	33.64±4.05	25.63±3.98	13.51±1.78	72.78±7.69
≥11 ^c	33.29±4.10	23.03±4.94	12.85±1.77	69.17±8.13
<i>Anlamlılık</i>	F=2.622 p=0.076	F=9.940 p<0.001* <i>Fark: c<a</i>	F=3.509 p=0.032* <i>Fark: c<a</i>	F=7.744 p=0.001* <i>Fark: c<a</i>
Çocuk sayısı				
1.Çocuk ^a	34.75±4.45	27.37±4.45	13.80±1.60	75.91±8.91
2.Çocuk ^b	34.12±3.43	24.63±4.13	13.48±1.63	72.23±7.01
3.-4.Çocuk ^c	33.00±4.29	23.83±4.53	12.72±1.91	69.55±8.61
<i>Anlamlılık</i>	F=1.423 p=0.244	F=8.654 p<0.001* <i>Fark:c,b<a</i>	F=3.313 p=0.039* <i>Fark:c<a</i>	F=5.860 p=0.004* <i>Fark:c<a</i>
Bebegin Yaşı (Ay)				
1-6	33.92±4.42	25.87±4.49	13.32±1.86	73.11±9.30
7-12	33.92±4.42	26.19±5.43	13.80±1.44	75.76±8.72
>13	34.05±3.94	26.38±4.20	13.77±1.50	74.20±7.45
<i>Anlamlılık</i>	F=2.361 p=0.098	F=0.185 p=0.831	F=1.462 p=0.235	F=1.033 p=0.359
Bebegin Cinsiyeti				
Kız	34.82±4.17	26.55±4.30	13.82±1.60	75.19±8.52
Erkek	33.85±4.10	25.64±4.85	13.30±1.72	72.79±8.58
<i>Anlamlılık</i>	t=1.431 p=0.155	t=1.222 p=0.223	t=1.928 p=0.056	t=1.720 p=0.087
Genel olarak eş ile olan ilişki düzeyi				
İyi	34.54±4.19	26.20±4.36	13.72±1.56	74.47±8.31
Orta	32.84±3.64	25.35±6.19	12.35±2.03	70.54±10.26
<i>Anlamlılık</i>	t=1.602 p=0.111	t=0.552 p=0.588	t=2.690 p=0.015*	t=1.786 p=0.076
0-2 Yaş döneminde bebek için ücretsiz izin kullanma isteği				
Evet	34.70±4.39	26.88±4.82	13.65±1.70	75.23±9.34
Hayır	34.02±3.91	25.37±4.25	13.49±1.66	72.88±7.74
<i>Anlamlılık</i>	t=1.005 p=0.317	t=2.026 p=0.045*	t=0.608 p=0.544	t=1.681 p=0.095

*= $p<0.05$; F= Tek yönlü varyans analizi (ANOVA); t=Bağımsız örneklem t testi

Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği alt ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptandı ($p<0.05$). Bu bulgu ölçekteki alt boyutlardan birinden alınan puan arttıkça diğer alt ölçeklerden alınan puanın da aynı yönde arttığını göstermektedir. Bu sonuç tüm ölçek

alt boyutlarının baba-bebek bağlanmasını aynı yönde ve paralel olarak ölçtüğünü göstermiştir. Ölçeğin bir alt boyutunda bağlılığı yüksek olan babaların diğer boyutlarda ve toplamda da bağlılığı yüksek olacaktır (Tablo 4).

Tablo 4. BBBÖ alt ölçeklerinin arasındaki ilişki düzeyi

BBBÖ alt ölçekleri		Sabır ve Hoşgörü	Etkileşimde Zevk
Etkileşimde Zevk	r	0.504	
	p	<0.001*	
Sevgi ve Gurur	r	0.444	0.500
	p	<0.001*	<0.001*

*= $p < 0.05$; $r =$ Pearson Korelasyon Testi

Tartışma

Günümüzde babalar, geçmiş zamanlarda olduğundan daha fazla bebek bakımına ve yetiştirilmesine eşlik etmektedir. Babaların bebek bakımına katılımı arttıkça, erken baba-bebek etkileşimi, babaların ebeveynlik yaklaşımları hakkında daha fazla bilgi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır (Nordahl, 2014). Bu çalışma babaların baba-bebek bağlanmasını değerlendirmek ve etkili faktörleri incelemek amacı ile yürütüldü. BBBÖ'den alınabilecek en yüksek puan 95 olup, bu çalışmada BBBÖ ölçek puan ortalamasının 74.02 ± 8.61 olduğu saptandı. Çalışma gösteriyor ki baba-bebek bağlanma düzeyi orta seviyenin üzerindedir. Güleç (2010)'in yaptığı çalışmada ise BBBÖ toplam puan ortalaması $64,70 \pm 7,04$ olarak bulunmuştur. Kartal ve Erişen (2020)'in yaptığı çalışma da ise benzer şekilde BBBÖ toplam puan ortalaması $71,37 \pm 10,55$ olarak bulunmuştur. Türkiye'de yapılan bir çalışmada babaların çocuklarının erken bebeklik döneminde sonraki dönemlere göre depresyon yaşama oranının daha yüksek olduğu ve bunun baba bebek bağlanmasını olumsuz etkilediğini bildirilmiştir (Işık ve Çetışli, 2020). Çocuk sahibi olan babalar özellikle bebekliğin ilk döneminde mutluluk yaşasalar da çocuğun babaya getirdiği ekonomik yük, günlük yaşamdaki değişiklik ve bebeğin getirdiği yeni sorumluluklar babada ciddi kaygıya neden olabilmektedir. Bu durum ise babanın bebeği ile olan ilişkisini olumsuz etkileyebilmektedir. Özellikle ilk defa baba olanlar bu sıkıntıları baba olma tecrübesini ilk defa yaşadıkları için daha yoğun yaşayabilmektedirler. Çalışmamızda ve Türkiye'de yapılan diğer çalışmalarda baba-bebek bağlanması orta veya ortanın üstünde çıkmıştır (Kartal ve Erişen, 2020; Güleç, 2010). Bu sonuç Türk toplumunun kültürel yapısı ile uyumludur.

Araştırmada, babaların yaş gruplarına göre, BBBÖ'nin "sevgi ve gurur" alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının ve toplam puan ortalamalarının istatistiksel olarak ileri yaş babalarda, genç babalara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu sonuç genç babaların, babalığa

daha çok hazır olması ve baba olmayı daha çok istemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Yago ve ark. (2014) yaptığı çalışmada, aksine babanın yaşı anlamlı bir korelasyon göstermemiştir. Seçer ve ark. (2007) yaptığı çalışmada ise çalışmamıza benzer şekilde 36 yaş ve üstü babaların 35 yaş ve altı babalara göre babalığa yönelik ilgi puanları düşük bulunmuştur. Türkiye'de yapılan çalışmalarda özellikle ileri yaşta olan babaların babalığa yönelik ilgi puanlarının düşük olması toplumun kültürel alışkanlıklarının zamanla değişmesi ve genç babaların yetişme şeklinin, çocuk bakımı ve çocukla ilgilenme konularına daha istekli olmalarını sağladığı şeklinde yorumlanabilir.

Babanın toplumdaki ataerkillik görevi bebek bakımına katılımını her zaman ikinci plana atmaktadır. Baba, evin sahibi ve reisi (para kazanması, evin geçimini sağlaması) olarak tanımlanmakta anne ise, ev hanımı ve analık gibi (çocuğu topluma hazırlaması ve yetiştirmesi) rolleri üstlenmektedir (Seçer ve ark., 2007). Bu durum ülkede bölgesel olarak değişiklik göstermektedir. Babanın bebek bakımına eşlik etmesi batıdan doğuya doğru azalma göstermektedir (Kuruçırak ve Kulakaç, 2014). Araştırmada aksine, babaların doğdukları yerin bölgesine göre, BBBÖ "etkileşimde zevk" alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının istatistiksel olarak Ege ve İç Anadolu Bölgelerinde doğan babaların, diğer bölgelere oranla daha düşük olarak saptanmıştır. Bunun nedeni ise, çalışmanın yürütüldüğü Aile Sağlığı Merkezinin bulunduğu bölgeye azınlıkla Batı ve İç Anadolu bölgesinden göç alması olmasıdır. Kuruçırak ve Kulakaç (2014) çalışmasında ise, araştırmamızın aksine ülkenin Güney, Kuzey ve Batı bölgelerinde doğan babalar bebek bakımına daha fazla destek sağladıklarını bildirmiştir.

Ailede evlilik ilişkisi uyumlu olduğu dönemlerde baba bebek bakımına daha çok katılmaktadır (Kuzucu, 2011). Araştırmamızda, evlilik süresine göre babaların BBBÖ "etkileşimde zevk" ve 'sevgi ve gurur' alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları

ve toplam puan ortalamaların, 1-5 yıllık evli olan babaların, 11 yıl ve üzeri süredir evli olan baba grubu arasında daha yüksek olduğu saptanmıştır. Evlilik süresi kısa olan babalar, evliliğin yeni olması ve yıpranmışlığın az olması ile birlikte, bebeklerine ilgisi daha yoğun, bebeğinin isteklerini, ihtiyaçlarını daha çok karşılayabiliyor ve bebeği ile vakit geçirmeyi daha çok istemektedirler. Kartal ve Erişen (2020)'in yaptığı çalışma da aksine babaların evlilik sürelerinde baba-bebek bağlanma ölçeği puanlarında bir farklılık görülmemektedir.

Anne-babalığa yönelik yeterlilik algısı, ilk çocuğun doğumu ile ortaya çıkar ve ailenin oluşumunda önemli bir basamak oluşturur. Ebeveynlik doyumunu bireysel değişiklik gösterir, bebeğin cinsiyeti, mutlu ve huzurlu evlilik, aile yapısı, bebek bakımı gibi özelliklerden etkilenir (Seçer ve ark., 2007). Araştırmada ise, çocuk sayısına göre babaların BBBÖ “etkileşimde zevk” alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının, ilk çocuğu olan babaların, 2. ve 3.-4. çocuğu olan baba grubu arasında daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocuk sayısına göre babaların BBBÖ “sevgi ve gurur” alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının ve toplam puan ortalamaların, ilk çocuğu olan babaların baba-bebek bağlanma düzeyinin 3.-4. çocuğu olan baba grubu arasında daha yüksek olduğu saptanmıştır. Babalığın verdiği ilk heyecan ile babalar ilk bebekleri ile daha çok ilgilenmekte, gurur duymakta, yoğun sevgi yaşamakta, onunla geçirdiği zamandan keyif almakta, bebekleri ile daha çok paylaşımda bulunmakta ve bakımına daha çok eşlik etmektedirler. Seçer ve ark. (2007) yaptığı çalışmada da aynı doğrultuda, 2 çocuğa sahip babaların puanları, 3 ve üzeri çocuğa sahip babaların babalığa yönelik puanlarından oldukça yüksek bulunmuştur. Şahin ve Demiriz (2014)'in yaptığı çalışmada da tek çocuklu babaların ev temelli katılımı ve babalık rolü algısı daha yüksek bulunmuştur.

Bebeğin ilk ilişki kurduğu ortam olan aile, bebeğin gelişimini her yönden etkilemektedir. Annenin bebek ile bağının önemi kadar baba ile bağının da önemli olduğu literatürde son yıllarda vurgulanmaktadır (Fisher ve ark, 2010). Her iki ebeveynin bebek ile ilişkisi ise uyumlu bir aile ortamına bağlıdır. Bebeği, duygusal, toplumsal, kültürel, sosyal yönden etkileyen aile içi ilişkilerin olumlu ya da olumsuz olması çocuk gelişimini de aynı ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle ebeveynler arası ilişkinin bebek üzerinde çok önemli etkileri görülmektedir (Güleç ve Kavlak, 2013; Kuzucu, 2011). Araştırmada, genel olarak eşi ile ilişkisini iyi

olarak tanımlayan babaların BBBÖ “sevgi ve gurur” alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının, eşi ile ilişkisini orta düzey olarak tanımlayan babaların aldıkları puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptandı. Eşleriyle daha sıkıntılı bir ilişki içinde olan babalar, bebekleriyle ilişki kurmakta zorlanabilirler. Ebeveyn arasındaki negatif ilişki veya ebeveynlerden birinde veya her ikisinde depresyonun varlığı baba-bebek ilişkisini olumsuz etkilemekte, eşler arasındaki evlilik memnuniyeti arttıkça baba-bebek doyumunun da arttığı bildirilmektedir (Noh ve Yeom, 2017; Paulson ve ark., 2010).

Ailede tek veya çift gelirin olması evlilik ilişkisini ve babanın bebek katılımını etkilemektedir (Kuzucu, 2011). Fakat bebek bakımı için babalar işinden zaman ayırsa bile, annelerden daha az bebek bakımına katılmaktadır. Bununla birlikte akşamları evde olan babalar, bebeğin huzursuzluk, ağlama dönemlerinde daha fazla bebekle ilgilenmektedir (Dayton ve ark., 2015). Araştırmada ise, 0-2 yaş döneminde bebeği için ücretsiz izin kullanma isteği olan babaların BBBÖ “etkileşimde zevk” alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının, ücretsiz izin kullanma isteği olmayan babaların aldıkları puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptandı. Babanın işinden doyum alması, çalışarak gelir düzeyinin yüksek olması, baba-bebek bağlanmasını olumlu etkilemektedir. Grossman ve ark. (1988) çalışmasında, babanın iş doyumunun, çocukla ilişkisini olumlu etkilediği bildirilmiştir.

Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği alt ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki düzeyi olduğu saptandı. Bulunan bu bulgudan bir alt ölçek puanı arttığında diğerlerinin de arttığı yargısına ulaşılmıştır. Çalışma sonucu, genel olarak babaların babalığa yönelik pozitif yönlü bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Condon (2008)'un çalışmasında ise, BBBÖ toplam puan ve alt ölçek puanların yüksek puan olması, bağlanmanın yüksek olduğunu göstermiştir. Babaların bebekleriyle ilgilendiklerini, onlarla birlikte geçirdikleri zamanlardan zevk ve doyum aldıklarını, bebeğin ihtiyaçlarını karşılayabildiklerini, bebeklerin bakımına katıldıklarını, bebeklerine karşı yoğun sevgi beslediklerini ve onlardan gurur duyduklarını göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Babaların bebekler arasında kurduğu bağın orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Babanın yaşı, evliliğin süresi, çocuk sayısı, eşi ile ilişkisinin durumu, ücretsiz izin kullanmak istemesi ve yaşadığı bölge baba-bebek bağlanmasını etkileyen faktörlerdir. Babaların bebekleri ile ilişkilerini daha da güçlendirmek için; evlilik ilişkisini güçlendirmek, planlı ve istedik sayıda çocuğa sahip olmak, uzun süreli evliliklerde sorunlar olduğunda ebeveynlere aile danışma merkezlerinden çocuk ile iletişimi doğru sürdürmek adına yardım talep etmeleri önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın İstanbul'daki bir merkezde yapılmış olması, sadece bebeklerini merkeze getiren babaların çalışmaya dahil edilmiş olması çalışmanın sınırlılıkları olarak belirlendi. Bu nedenle çalışma sonuçları tüm topluma genellenemez.

Teşekkür

Çalışmamıza katılan tüm babalara teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Girişimsel Olmayan Araştırma Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (18/42- E.22607). Çalışmanın yürütülebilmesi için, ASM'nin bulunduğu ilçenin Sağlık Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır (2019/E.2125). 'Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği' kullanımı için Güleç (2010)'den e-posta ile ölçek kullanım izni alındı. Araştırmaya katılmayı kabul eden babalara, araştırmanın amacı, kişisel tüm bilgilerinin gizli kalacağı, araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları ve araştırma verilerinin bilimsel amaç dışında kimseyle paylaşılmayacağı açıklanarak yazılı ve sözlü 'Bilgilendirilmiş Gönüllü Olurları' alındı.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: MPY, BÖ; Tasarım: MPY; Danışmanlık: BÖ; Veri toplama: MPY, PK; Kaynak tarama: MPY, BÖ; Makalenin Yazımı: MPY; Eleştirel inceleme: BÖ.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Bebeğin sadece annenin sorumluluğunda olmadığına ve baba ile bebek arasındaki ilişkinin önemli olduğuna ve baba bebek ilişkisini olumlu aile ortamı, çocuk sayısı, babanın yaşı gibi faktörlerin etkilediğine dikkat çekilerek, bebek sahibi olmak isteyen bireylere yol gösterici olacağı düşünülmüştür.
- Yapılacak yeni çalışmalar için zemin oluşturabilir. Yapılacak uzun süreli çalışmalarda baba bebek bağlanması iyi olan ve olmayan bebeklerin çocukluk döneminde nasıl etkilendiğinin araştırılması önerilebilir.

Kaynaklar

- Akarsu RH, Tuncay B, Alsaç SY. (2017). Anne-bebek bağlanmasında kanıta dayalı uygulamalar. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 275-279.
- Bowlby J. (1982). Attachment and loss, attachment behaviour, Volume I: Attachment. 2nd Ed. New York: Basic Books, p. 177-264.
- Cabrera NJ, Fagan J, Farrie D. (2008). Explaining the longreach of fathers' prenatal involvement on later paternal engagement. *Journal of Marriage and the Family*, 70 (5), 1094–1107. <https://doi.org/10.1111%2Fj.1741-3737.2008.00551.x>.
- Condon JT, Corkindalea C, Boyce P. (2008). Assessment of postnatal paternal- infant attachment: Development of a questionnaire instrument. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 26(3), 195–210. <https://doi.org/10.1080/02646830701691335>.
- Çakır Ö. (2008). Türkiye' de kadının çalışma yaşamından dışlanması. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31, 25-47.
- Dayton CJ, Walsh TB, Oh W, Volling B. (2015). Hushnowbaby: Mothers' and fathers' strategies for soothing their infants and Associated parenting outcomes. *Journal of Pediatric Health Care*, 29, 145-155. <https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2014.09.001>
- Draper H. (2007). Paternity Fraud and Compensation for Misattributed Paternity. *Journal of Medical Ethics*, 33, 475-480. <http://dx.doi.org/10.1136/jme.2005.013268>.
- Fisher D, Khashu M, Adama EA, Feeley N, Garfield CF, Ireland J, Koliouli F, Lindberg B, Norgaard B, Provenzi L, Thomson-Salo F, Teijlingen E. (2018.) Fathers in neonatal units: Improving infant health by supporting the baby- father bond and mother-father coparenting. *Journal of Neonatal Nursing*, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.jnn.2018.08.007>.
- Gönüllü M, İçli G. (2001). Çalışma yaşamında kadınlar: Aile ve iş ilişkileri. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 81-100.

- Grossman FK, Pollack WS, Golding, E. (1988). Fathers and children: Predicting the quality and quantity of fathering. *Developmental Psychology*, 24(1), 82-91. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.24.1.82>
- Güleç D. (2010). Baba-bebek bağlanma ölçeği' nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğin incelenmesi. İzmir Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Güleç D, Kavlak O. (2013). Baba-bebek bağlanma ölçeği' nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 170-81.
- Kara M, Çetinkaya Ş. (2019). Türk toplumunda babalık kavramı ve baba- bebek bağlanmasında hemşirelik. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 11(2), 200-210. <http://doi.org/10.5336/nurses.2018-62565>.
- Kartal YA, Erişen B. (2020). 6-12 aylık bebeği olan babaların bebeklerine bağlanma durumu ve ilişkili faktörler, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 8(2), 44-49. <https://doi.org/10.24998/maeusabed.714408>.
- Kavlak O, Şirin A. (2007). Anne ve babaya ait bağlanma ve hemşirenin rolü, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 23(2), 183-184.
- Kuruçırak Ş. (2010). 4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakıma katılımı arasındaki ilişki. Antalya Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Kuruçırak Ş, Kulakaç Ö. (2014). The experiences and involvements of fathers during 4-12 months of their children's lives: a mixed method study. *Turk Journal of Public Health*, 2014, 12(2), 113- 126. <https://doi.org/10.20518/thsd.24549>.
- Kuzucu Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-91.
- Lowdermik D, Perry SE. (2004). *Maternity&Women's Health Care* (8 th ed). Philadelphia: Mosby&Evolve, p. 402-656.
- Maighan M. (2006). Mercer's Becoming a Mother Theory in Nursing Practice. Edit. Alligood MR.,3. Nursing theory: utilization&application, Mosby Comp. St. Louis Missouri, p. 393-410.
- Mikulincer M, Shaver PR. (2007). Boosting Attachment Security to Promote Mental Health, Prosocial Values and İnter-Group Tolerance. *Psychological Inquiry*, 18(3),139-156. <https://doi.org/10.1080/10478400701512646>.
- Noh NI, Yeom HA. (2017). Development of the Korean Paternal-Fetal Attachment Scale (K- PAFAS). *Asian Nursing Research*, 98- 106. <https://doi.org/10.1016/j.anr.2017.05.001>.
- Nordahl KB. (2014). Early father-child interaction in a father-friendly context. Norway (Doctoral Thesis): Bergensis Universitas.
- Işık S, Çetişli NE. (2020). Paternal depresyon ve baba-bebek bağlanması arasındaki ilişki. *Çukurova Medical Journal*, 45(4), 1663-1671. <https://doi.org/10.17826/cumj.779530>.
- Özçatal EÖ. (2011). Ataerkillik, toplumsal cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı. Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(1), 21-39.
- Paulson JF, Dauber SE, Leiferman JA. (2010). Parental Depression, Relationship Quality, and Nonresident Father Involvement with their Infants. *Journal of Family Issues*, 32(4), 528- 549. <https://doi.org/10.1177%2F0192513X10388733>.
- Premberg A, Hellström AL, Berg M. (2008). Experiences of the first year as father. *Journal of Compilation*, 22, 56-63. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6712.2007.00584.x>.
- Rutter M, Eric T. (2002). *Child and Adolescent Psychiatry* (4th ed.). India: Blackwell, p. 1056-1057.
- Seçer Z, Çeliköz N, Yaşa S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Selçuk Üniversitesi*, 18, 425- 438.
- Semerci B. (2009). Birlikte büyütem, çocuk ruh sağlığı (Özel Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları, p. 69-101.
- Şahin H, Demiriz S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1), 273- 294.
- Üstünöz A, Güvenç G, Akyüz A, Oflaz F. (2010). Comparison of maternal and paternal fetal Attachment in Turkish couples. *Midwifery*, 26(2), 1- 9. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2009.12.006>.
- Vallin E, Nestander H, Wells MB. (2019). A literature review and meta-ethnography of fathers' Psychological health and received social support during unpredictable complicated childbirths. *Midwifery*, 68, 48-55. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2018.10.007>.
- Yago S, Hirose T, Okamitsu M, Okabayashi Y, Hiroi K, Nakagawa N, Omori T. (2014). Differences and similarities between father-infant interaction and mother-infant interaction. *Journal of Medical and Dental Sciences*, 61, 7-16. <https://doi.org/10.11480/610102>.
- Yu CY, Hung CH, Chan TF, Yeh CH, Lai CY. (2012). Prenatal predictors for father-infant attachment after childbirth. *Journal of Clinical Nursing*, 21,1577-1583. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2011.04003.x>.